

Україна
Донецький окружний адміністративний суд

Р І Ш Е Н Н Я
І М Е Н Е М У К Р А І Н И

20 грудня 2021 р.

Справа №200/12231/21

приміщення суду за адресою: 84122, м.Слов'янськ, вул. Добровольського, 1

Донецький окружний адміністративний суд у складі судді Льговської Ю.М., розглянувши за правилами спрощеного позовного провадження у порядку письмового провадження справу за адміністративним позовом Харіна Анатолія Івановича до Головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області про визнання протиправними дій та зобов'язати вчинити певні дії, -

В С Т А Н О В И В:

13 вересня 2021 року (згідно з відбитком поштового штампу на конверті) Харін Анатолій Іванович звернувся до Донецького окружного адміністративного суду з позовною заявою до Головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області про:

визнання протиправними дій відповідача з припинення нарахування і виплати позивачеві пенсії з 01 квітня 2016 року та скасування рішення про припинення виплати пенсії;

зобов'язання відповідача поновити виплату позивачеві поточної пенсії;

зобов'язання відповідача нарахувати та виплатити позивачеві заборгованість з пенсії, починаючи з 01 квітня 2016 року.

Крім того, просить встановити судовий контроль шляхом подання суду звіту про виконання судового рішення.

Позовні вимоги обґрунтовано тим, що відповідач протиправно припинив виплату пенсії позивачеві з 01 квітня 2016 року. Дії відповідача щодо невиплати пенсії позивач вважає протиправними, оскільки пенсія є єдиним джерелом існування та має виплачуватися незалежно від місця проживання особи.

Ухвалою Донецького окружного адміністративного суду від 11 жовтня 2021 року позовну заяву залишено без руху у зв'язку з її невідповідністю вимогам частини третьої статті 161 КАС України.

Після усунення недоліків ухвалою Донецького окружного адміністративного суду від 17 листопада 2021 року позовну заяву прийнято до розгляду, відкрито провадження у справі та вирішено проводити розгляд справи за правилами спрощеного позовного провадження без повідомлення учасників справи (у письмовому провадженні). Відмовлено у задоволенні заяви про визнання поважними причин пропуску строку звернення до суду з позовом та поновлення цього строку з підстав дотримання строку звернення до суду.

30 листопада 2021 року відповідач надав відзив на позов, в якому зазначив, що позивачеві припинено виплату пенсії з 01 квітня 2016 року на підставі статті 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII, підпунктів 4, 5 пункту 12 Порядку здійснення контролю за проведенням

соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08 червня 2016 року № 365 (скасування довідки внутрішньо переміщеної особи, отримання інформації від уповноважених органів). Вважає позовні вимоги безпідставними, оскільки відповідач діяв відповідно до вимог чинного законодавства.

Клопотання відповідача про перехід до розгляду справи за правилами загального провадження задоволення не підлягає з огляду на приписи частини сьомої статті 260, статті 263 КАС України.

Клопотання відповідача про витребування доказів задоволення не підлягає, оскільки інформація щодо перетину позивачем державного кордону України або лінії зіткнення в межах Донецької та Луганської областей, зокрема відсутність відомостей щодо перетину кордону, не є підставою для висновку про смерть позивача, а тому не вплине на розгляд справи по суті. Клопотання про витребування у позивача доказів відсутності факту смерті задоволення не підлягає, оскільки є необґрунтованим, відповідачем не конкретизовано, які саме докази він просить витребувати суд.

Суд зазначає, що встановлення фактів шахрайства відноситься до діяльності правоохоронних органів і виходить за межі повноважень адміністративного суду, який приймає рішення за наявними в матеріалах справи документами, до яких не додано доказів смерті позивача на час прийняття рішення у справі.

Дослідивши та оцінивши докази у справі, суд встановив такі обставини.

Харін Анатолій Іванович, 1937 року народження, є громадянином України, який зареєстрований за адресою: вул. Армавірська, буд. 21, кв. 7, м. Донецьк, Донецька область, 83000, що підтверджується копією паспорта громадянина України серії ВС за номером 775096.

За відомостями відповіді на запит від 21 липня 2021 року Харін Анатолій Іванович перебуває на обліку в Головному управлінні Пенсійного фонду України в Донецькій області та отримує пенсію за віком як внутрішньо переміщена особа. Пенсія призупинена з 01 квітня 2016 року на підставі статті 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII (скасування довідки внутрішньо переміщеної особи). За відновленням виплати пенсії Харін Анатолій Іванович до органів Пенсійного фонду не звертався, рахунку в Акціонерному товаристві «Державний ощадний банк України» не має.

Надаючи правову оцінку спірним відносинам та аргументам учасників справи, суд виходить з наступного.

Принципи, засади і механізми функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, призначення, перерахунку і виплати пенсій, надання соціальних послуг визначає Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09 липня 2003 року № 1058-IV (далі - Закон № 1058-IV).

Частиною першою статті 5 Закону № 1058-IV передбачено, що цей Закон регулює відносини, що виникають між суб'єктами системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Дія інших нормативно-правових актів може поширюватися на ці відносини лише у випадках, передбачених цим Законом, або в частині, що не суперечить цьому Закону.

Виключно цим Законом визначається порядок здійснення пенсійних виплат за загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням (абзац 10 частини другої статті 5 Закону № 1058-IV).

Отже, нормативно-правовим актом, яким визначено підстави припинення пенсійних виплат (які є складовою порядку пенсійного забезпечення), є Закон № 1058-IV. Інші нормативно-правові акти у сфері правовідносин, врегульованих Законом № 1058-IV, можуть застосовуватися виключно за умови, якщо вони не суперечать цьому Закону.

Відповідно до частини першої статті 47 Закону № 1058-IV пенсія виплачується

щомісяця, у строк не пізніше 25 числа місяця, за який виплачується пенсія, виключно в грошовій формі за зазначеним у заяві місцем фактичного проживання пенсіонера в межах України організаціями, що здійснюють виплату і доставку пенсій, або через установи банків у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України.

Частиною першою статті 49 Закону № 1058-IV регламентовано, що виплата пенсії за рішенням територіальних органів Пенсійного фонду або за рішенням суду припиняється:

- 1) якщо пенсія призначена на підставі документів, що містять недостовірні відомості;
- 2) на весь час проживання пенсіонера за кордоном, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України (Положення пункту 2 частини першої статті 49 втратили чинність, як такі, що є неконституційними на підставі Рішення Конституційного Суду № 25-рп/2009 від 07 жовтня 2009 року);
- 3) у разі смерті пенсіонера;
- 4) у разі неотримання призначеної пенсії протягом 6 місяців підряд;
- 5) в інших випадках, передбачених законом.

Отже, за змістом частини першої статті 49 Закону № 1058-IV припинення виплати пенсії можливо лише за умови прийняття пенсійним органом або судом відповідного рішення з підстав, визначених законом.

Судом встановлено, що виплата пенсії позивачеві припинена з 01 квітня 2016 року на підставі статті 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII, підпунктів 4, 5 пункту 12 Порядку здійснення контролю за проведенням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08 червня 2016 року № 365 (скасування довідки внутрішньо переміщеної особи, отримання інформації від уповноважених органів).

Разом з тим, така підстава для припинення пенсії не передбачена частиною першою статті 49 Закону № 1058-IV.

Крім того, відповідачем не надано суду ні рішення територіальних органів Пенсійного фонду, ні рішення суду про припинення Харіну Анатолію Івановичу виплати пенсії з 01 квітня 2016 року, ні доказів на підтвердження наявності визначених законом підстав для такого припинення.

Разом з тим, посилання представника відповідача у відзиві на те, що умовами призначення та продовження виплати пенсій внутрішньо переміщеним особам є знаходження їх за фактичним місцем проживання, суд вважає неспроможними для спростування неправомірності припинення виплати пенсії позивачеві з 01 квітня 2016 року.

Судом також врахований правовий висновок Верховного Суду, викладений у рішенні Верховного Суду від 03 травня 2018 року та постанові Великої Палати Верховного Суду від 04 вересня 2018 року у справі № 805/402/18 (зразкова справа про припинення виплати пенсії внутрішньо переміщеної особі), за яким право на пенсію та її одержання не може пов'язуватися з місцем проживання людини. Такий підхід можна поширити не тільки на громадян, що виїхали на постійне місце проживання до інших держав, а й на внутрішньо переміщених осіб, які мають постійне місце проживання на невідконтрольній Уряду України території. У контексті справи, що розглядається, правовий зв'язок між державою і людиною, який передбачає взаємні права та обов'язки, підтверджується фактом набуття громадянства. Свобода пересування та вільний вибір місця проживання гарантується статтею 33 Конституції України кожному, хто на законних підставах перебуває на території України.

Суд зазначає, що відповідач, припиняючи виплату пенсії позивачеві, діяв вупереч вимогам Закону № 1058-IV, що, у свою чергу, призвело до порушень прав позивача.

Частиною другою статті 19 Конституції України передбачено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами

України.

Згідно з пунктом 6 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються, зокрема, форми і види пенсійного забезпечення, захисту, форми і види пенсійного забезпечення.

У преамбулі до Закону № 1058-IV зазначено, що зміна умов і норм загальнообов'язкового державного пенсійного страхування здійснюється виключно шляхом внесення змін до цього Закону.

За змістом конституційних норм (статті 113, 116, 117 Конституції України) Кабінет Міністрів України не наділений правом вирішувати питання, які належать до виключної компетенції Верховної Ради України, так само, як і приймати правові акти, які підміняють або суперечать законам України.

Судом встановлено, що жодних змін до Закону № 1058-IV з приводу особливостей виплати заборгованості пенсіонерам, які є внутрішньо переміщеними особами, Верховною Радою не приймалось.

Відповідно до частини третьої статті 7 КАС України у разі невідповідності правового акта Конституції України, закону України, міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або іншому правовому акту суд застосовує правовий акт, який має вищу юридичну силу, або положення відповідного міжнародного договору України.

Отже, приписи підпунктів 4, 5 пункту 12 Порядку здійснення контролю за проведенням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08 червня 2016 року № 365, не можуть бути застосовані до правовідносин у цій справі, оскільки не відповідають частині першій статті 47 Закону № 1058-IV.

Враховуючи викладене, позовні вимоги про визнання протиправними дій відповідача щодо припинення нарахування і виплати позивачеві пенсії з 01 квітня 2016 року є обґрунтованими та такими, що підлягають задоволенню.

За результатами розгляду справи судом не встановлено наявності рішення про припинення виплати пенсії, тому позовні вимоги про скасування такого рішення задоволенню не підлягають.

Разом з тим, враховуючи, що позивач проживає на території, де виникли обставини, зазначені в статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», то суд з метою захисту прав позивача застосовує до спірних правовідносин абзац 2 пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» від 05 листопада 2014 року № 637 (далі - постанова № 637) в частині, якою передбачено, що [...]. Виплата (продовження виплати) довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення (далі - соціальні виплати) та пенсій, що призначені зазначеним особам, здійснюється через рахунки та мережу установ і пристроїв Акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» з можливістю отримання готівкових коштів і проведення безготівкових операцій через мережу установ і пристроїв будь-яких банків тільки на території населених пунктів, де органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі. [...].

При аналізі та застосуванні вказаної норми суд враховує правові висновки, викладені в постанові Верховного Суду від 25 вересня 2018 року у справі №826/11272/16, предмет розгляду якої стосувався визнання дискримінаційними і такими, що не відповідають правовим актам вищої юридичної сили з моменту прийняття, положень цього пункту у частині здійснення виплат через рахунки та мережу установ і пристроїв Акціонерного товариства «Державний ощадний банк України».

За правовим висновком Верховного Суду норма спрямована саме на збереження коштів соціально незахищених осіб, які перебувають на обліку як особи, що переміщуються з

тимчасово окупованої території України, району проведення антитерористичної операції чи населеного пункту, розташованого на лінії зіткнення, забезпечення виплати пенсій та соціальних допомог, недопущення застосування шахрайських схем і протиправних дій під час здійснення таких виплат, запобігання фінансуванню тероризму. Аналіз наведених норм права, свідчить про те, що оскільки внутрішньо переміщені особи, зокрема, потребують спеціального захисту з боку держави, надання пільг та компенсацій окремим категоріям осіб у випадках, передбачених законом, встановлення державних соціальних гарантій окремим категоріям громадян, тому оспорюванні позивачем зміни до постанови № 637 не можуть вважатися дискримінаційними в розумінні положень закону.

Крім того, в іншій постанові Верховного Суду від 21 серпня 2018 року у справі № 219/3611/17 зазначено, що постановою № 637 передбачено виплату соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам виключно через установи Акціонерного товариства «Державний ощадний банк України», починаючи з 01 липня 2016 року, тобто до липня 2016 року позивач мав право на отримання пенсії в будь-якій банківській установі. Без відкриття позивачем рахунку в установі - Акціонерному товаристві «Державний ощадний банк України» у відповідача відсутні правові підстави для виплати пенсії з 01 липня 2016 року і заборгованість з виплати пенсії, яка повинна нараховуватися відповідачем щомісячно з 01 липня 2016 року може бути виплаченою за умови відкриття позивачем рахунку в зазначеному банку.

З огляду на викладене позовні вимоги з метою ефективного захисту прав позивача підлягають задоволенню шляхом зобов'язання відповідача поновити виплату поточної пенсії, нарахувати та виплатити заборгованість з пенсії, починаючи з 01 квітня 2016 року, на рахунок, відкритий у Акціонерному товаристві «Державний ощадний банк України».

Отже, позовні вимоги підлягають частковому задоволенню.

Щодо встановлення судового контролю суд зазначає, що в силу положень частини першої статті 382 КАС України суд, який ухвалив судові рішення в адміністративній справі, може зобов'язати суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, подати у встановлений судом строк звіт про виконання судового рішення.

Наведена норма процесуального закону не є імперативною та передбачає право суду на власний розсуд, виходячи з фактичних обставин справи, приймати рішення про необхідність чи недоцільність зобов'язання суб'єкта владних повноважень подати звіт про виконання судового рішення.

З огляду на викладене та, враховуючи, що примусове виконання судового рішення здійснюється відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» від 02 червня 2016 року № 1404-VIII і доводи про можливість ухилення від виконання рішення суду в майбутньому є припущенням, суд не вбачає підстав для встановлення судового контролю шляхом зобов'язання відповідача подати звіт про виконання рішення суду.

Вирішуючи питання про розподіл судових витрат, суд вказує, що відповідно до частини третьої статті 139 КАС України при частковому задоволенні позову судові витрати покладаються на обидві сторони пропорційно до розміру задоволених позовних вимог. [...].

З огляду на часткове задоволення позовних вимог, то судові витрати покладаються на обидві сторони пропорційно до розміру задоволених позовних вимог.

Керуючись статтями 139, 243-246, 255, 263, 295 КАС України, -

ВИРІШИВ:

Адміністративний позов Харіна Анатолія Івановича до Головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області про визнання протиправними дій та зобов'язати вчинити певні дії задовольнити частково.

Визнати протиправними дії Головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області щодо припинення нарахування і виплати Харіну Анатолію Івановичу

пенсії з 01 квітня 2016 року.

Зобов'язати Головне управління Пенсійного фонду України в Донецькій області (код ЄДРПОУ: 13486010, місцезнаходження: площа Соборна, буд. 3, м. Слов'янськ, Донецька область, 84122) поновити Харіну Анатолію Івановичу (РНОКПП:1366700234, місце реєстрації: вул. Армавірська, буд. 21, кв. 7, м. Донецьк, Донецька область, 83000) нарахування та виплату пенсії та виплатити заборгованість з пенсії з 01 квітня 2016 року на рахунок, відкритий у Акціонерному товаристві «Державний ощадний банк України».

В іншій частині позову відмовити.

Стягнути за рахунок асигнувань Головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області (код ЄДРПОУ: 13486010, місцезнаходження: площа Соборна, буд. 3, м. Слов'янськ, Донецька область, 84122) на користь Харіна Анатолія Івановича (РНОКПП: 1366700234, місце реєстрації: вул. Армавірська, буд. 21, кв. 7, м. Донецьк, Донецька область, 83000) судовий збір у сумі 600 (шістсот) гривень.

Рішення набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо таку скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті чи закриття апеляційного провадження або прийняття постанови судом апеляційної інстанції за наслідками апеляційного перегляду.

Рішення може бути оскаржене до суду апеляційної інстанції шляхом подання апеляційної скарги безпосередньо через суд апеляційної інстанції протягом тридцяти днів з дня складення повного судового рішення.

Повне рішення складено 20 грудня 2021 року.

Суддя

Ю.М. Льговська

